

Til: Det kongelige kulturdepartement

Fra: Knut Stenersen, Skjervabakken 6B, 1466 Strømmen

Dato: 20. desember 2017

Svar på høringsnotat 25. september 2017: Forslag til ny lov om tros- og livssynssamfunn

Departementet har invitert organisasjoner og enkeltpersoner til å gi kommentarer til forslagene i høringsnotatet. Mitt svar er såpass omfattende at det ikke passer inn i det web-baserte formatet med standardspørsmål som departementet har lagt opp til. Jeg velger derfor å samle mine synspunkter i et eget dokument, se nedenfor.

Sammendrag

I høringsnotatet fremmes en rekke forslag som etter mitt syn favoriserer Den norske kirke (Kirken) i forhold til de andre tros- og livssynssamfunnene. Det tydelige målet er å bevare Kirken omtrent som vi kjenner den i dag, med støtte i Grunnlovens formuleringer om den såkalte folkekirken (jf. kap. 2). Departementet synes ikke å ta inn over seg at det har vært store endringer i folks forhold til Kirken de siste par tiårene, og at det er et sterkt behov for nye ordninger som kan oppfattes som rettferdige og stå seg over tid. Jeg mener at favorisering av ett enkelt trossamfunn på denne måten er helt uakseptabelt.

Med god hjelp av staten, lovverket og skoleverket har Kirken gjennom århundrer kunnet diktere hva som er rett tro (kap. 3). Dette er nå i ferd med å endre seg (kap. 4), og Kirken har på kort tid opplevd dramatiske fall i oppslutningen om kirkelige handlinger. Fra 2002 til 2016 har andelen av barn som døpes falt fra 80 % til 55 % (jf. fig. 4.1), og det er sannsynlig at andelen vil være nede i rundt 30 % i 2030. Da vil debatten om Kirken fortjener å bli kalt folkekirke komme for fullt.

Det er på høy tid at det tas grep for å forberede Kirken på denne nære fremtiden. Som i våre naboland bør Kirken være økonomisk uavhengig av staten og være finansiert gjennom medlemsavgift. I kap. 5 foreslår jeg en konkret modell hvor staten gir bistand til innkreving av medlemsavgift for både Kirken og andre samfunn som oppfyller visse krav. Dette innebærer at skatteyderne markerer hvilket samfunn de vil støtte i en post i skattemeldingen. Med en avgift på ca. 0,5 % av alminnelig inntekt minus personfradrag vil inntektsgrunnlaget bli omlag som i dag. Denne ordningen er svært enkel å administrere, den er rettferdig, og den sikrer at medlemstallene blir reelle ved at medlemmene må ta et aktivt valg.

Behov for endring eller avvikling av flere spesielle tilskuddsordninger som Kirken har nytt godt av er diskutert i kap. 5.3. Dette gjelder bl.a. kompensasjon for avvikling av prestenes boplikt, tilskudd til prestenes pensjon, og tilskudd til gjennomføring av kirkevalg. Jeg antyder at tilskudd til merutgifter for antikvarisk vedlikehold av kirkebygg bør ligge på 200 mill kroner per år, og mener at slike tilskudd bør gis av Riksantikvaren etter en faglig vurdering av behovene. Gravplassforvaltningen bør overtas av kommunene, i tråd med anbefalingene fra flere utvalg som har vurdert dette.

I kap. 6 gir jeg noen betraktninger om eiendomsretten til gravplasser og kirkebygg. Mitt utgangspunkt er at disse eiendommene burde tilhøre staten eller kommunene fordi de i hovedsak har vært etablert og vedlikeholdt gjennom bidrag fra hele folket. Det bør snarest igangsettes et arbeid med sikte på å overføre eiendomsretten til gravplassene fra soknene til kommunene, og jeg mener at dette også bør gjelde kirkebygg som tas ut av bruk.

I kap. 7 fremmer jeg et konkret forslag til en felles lov for alle tros- og livssynssamfunn, inkludert Kirken. Det viktigste elementet i forslaget er at alle samfunnene finansieres av medlemmene, men at Staten tilbyr støtte til innkreving av medlemsavgift gjennom skattemeldingen. Samfunn som ønsker slik støtte må oppfylle visse krav til medlemstall, demokrati, ikke-diskriminering, beskyttelse av barn, regnskap og rapportering. Disse kravene nedfelles i loven.

Departementets utkast til særlig lovgivning for Kirken gir en rekke unødvendige føringer på hvordan Kirken skal organiseres, inkludert valgordningen. Jeg mener at Kirken selv må få bestemme dette. Kirken skal ikke ha noen spesielle krav rettet mot seg og skal derfor heller ikke få noen særbehandling.

1 Innledning

Gjennom høringsnotatet tar departementet mål av seg til å fremme forslag om endringer som innebærer en samlet revisjon av hele tros- og livssynslovgivningen og de tilknyttede tilskuddsordningene. Dette ses i lys av Grunnlovsendringene fra 2012 (avvikling av den gamle statskirkeordningen) og etablering av Den norske kirke (Kirken) som eget rettssubjekt fra 2017. Dette er en god og viktig målsetting, men jeg synes ikke at departementets forslag svarer til forventningene. Målsettingen bør være å etablere en helhetlig lov og finansieringsordning som kan stå seg over tid, gitt de endringene i tros- og livssynstilhørighet vi vet vil komme de neste tiårene. Dette innebærer at ordningene må oppfattes som rettferdige, både for de som tilhører de ulike samfunnene og de som står utenfor. Slik rettferdighet krever at regelverket må være tilnærmet det samme for både Kirken og de andre samfunnene. Det må være samme krav til organisering og dokumentasjon for å motta offentlig støtte og tilnærmet likhet i støtte per tellende medlem. Jeg mener at de foreslåtte endringene ikke tilfredsstiller disse kravene og spår at dette vil lede til omkamp om ordningen i løpet av relativt kort tid.

Høringsnotatet fremstår som en famling etter løsninger som kan favorisere Kirken i håp om at den i noen år til kan bestå som en såkalt folkekirke med oppslutning fra en betydelig majoritet av befolkningen. Departementet synes hele veien å være opptatt av hvor langt de kan gå i forskjellsbehandling uten at Norge nok en gang skal risikere å bli dømt for brudd på menneskerettighetene. Rettferdighet og bærekraft synes de å være lite opptatt av.

2 Grunnloven

Det legges til grunn at den nye ordningen skal være i pakt med Grunnlovens paragraf 16, som sier at *«Den norske kirke forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.»* Disse formuleringene er ikke særlig presise og gir lovgiverne betydelig frihet i utforming av lover og støtteordninger. Det essensielle er at alle samfunn skal understøttes på lik linje med Kirken. Det bør derfor ikke være noe i veien for at man lager en enkel rammelov som kan gjelde for alle tros- og livssynssamfunn, inkludert Kirken.

Det kan nok diskuteres hva som skal legges i begrepet *folkekirke*, men det ligger vel i dette en forhåpning om at oppslutningen om Kirken skal bestå omtrent på dagens nivå og at den skal kunne videreføre sin landsdekkende virksomhet stort sett som i dag. Det er imidlertid liten tvil om at dette vil bli svært krevende, om ikke umulig. Oppslutningen om Kirken, både med hensyn til medlemstall og deltakelse i kirkelige handlinger, er i raskt fall, og dette må etter hvert få konsekvenser både for Kirkens stilling og omfanget av offentlig støtte. Jeg kommer tilbake til dette.

Når det gjelder formuleringen i Grunnloven om at **alle** samfunnene skal understøttes på lik linje, så tas det ingen forbehold om samfunnenes medlemstall. Jeg er enig med departementet i at det bør settes en

nedre grense i medlemstall for å få støtte, men jeg undres over at det ikke blir diskutert om dette kan være i strid med Grunnloven.

3 Kirkens historiske utvikling og situasjonen i dag

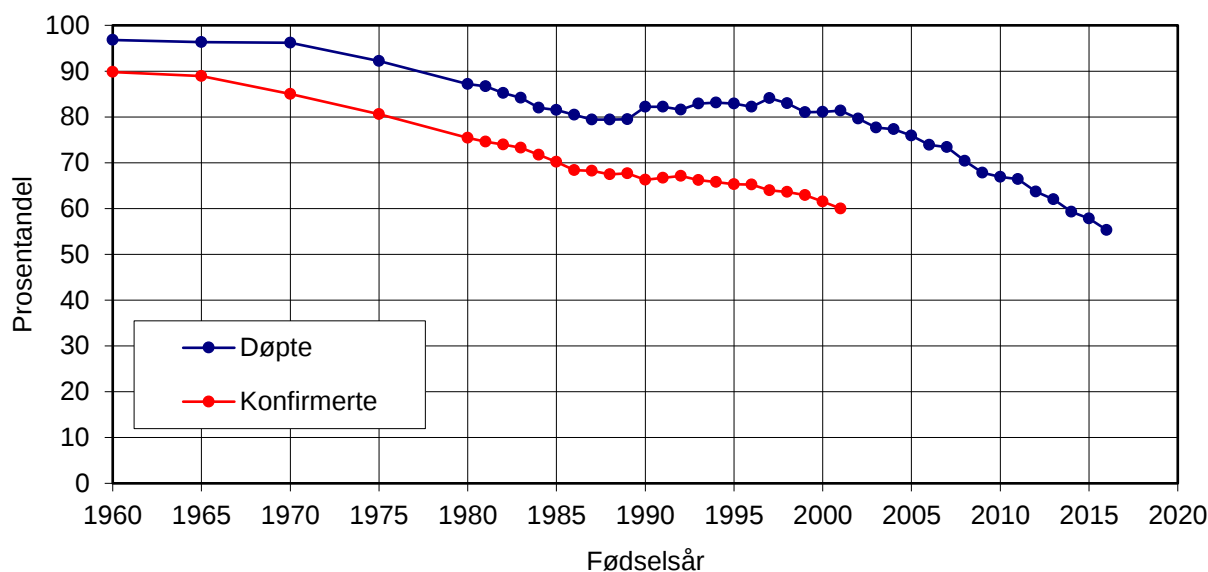
Jeg går i litt detalj på dette fordi det er viktig for å forstå hva som er grunnlaget for den stillingen Kirken har i samfunnet vårt i dag. Kirken har gjennom århundrer hatt et tilnærmet monopol på trosområdet i Norge. Dette monopolet har vært opprettholdt med makt gjennom eneveldige konger og senere Norge som stat. Folket måtte følge lover om obligatorisk dåp, konfirmasjon, vielse og gravferd i Kirkens regi. Å unnlate å følge dette eller uttrykke tvil om tro kunne medføre alt fra sosial utestengelse og fordømmelse til tap av borgerlige rettigheter, fengsel eller i verste fall dødsdom. Etter hvert ble dette lempet på, men det er på sin plass å minne om at så sent som i 1954, da Norge skulle ratifisere Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, måtte de ta forbehold om den paragrafen som omhandlet religionsfrihet fordi jesuitter i følge Grunnloven ikke hadde adgang til riket. Dette ble først endret i 1956, mot stemmene til alle stortingsrepresentantene fra Kristelig folkeparti og ganske mange stemmer fra Høyre og Bondepartiet. Dette minner oss om at kirke og stat frem til ganske nylig har brukt sterke virkemidler for å hindre at Kirken skulle få noen konkurranse. At Statskirken fikk bestå som forvalter av statens offisielle religion helt frem til 2012 understreker dette ytterligere.

Gjennom historien har skolen vært Kirkens viktigste redskap for å holde grepet om barns tro og sikre oppslutning om Kirken. Dette ble først reelt endret i 2008 etter at Norge hadde blitt dømt både i FN (i 2004) og i den Europeiske menneskerettsdomstolen (i 2007) for brudd på menneskerettighetene i forbindelse med praktiseringen av KRL-faget. Av egen erfaring vil jeg legge til at i min barndom på 1950-60 tallet var det fremdeles helt utenkelig å ikke følge Kirkens ritualer med dåp, konfirmasjon, etc., og skoleverket var innrettet for å støtte dette gjennom et kristendomsfag som var både forkynnende og misjonerende.

Det er dette bakteppet av lover, tvang, skole og tradisjoner som har lagt grunnlaget for den oppslutningen Kirken synes å ha når den fremdeles kan vise til en medlemsandel på 70 % av befolkningen. Det relativt høye medlemstallet forteller imidlertid lite om Kirkens reelle oppslutning og trendene fremover. Frem til ganske nylig ble de aller fleste barn døpt og beholdt deretter medlemskapet i Kirken livet ut med mindre de aktivt meldte seg ut. Dette gjaldt også for døpte som valgte å konfirmere seg såkalt borgerlig eller humanistisk, selv om mange av dem nok har trodd at de med dette var utmeldt av Kirken. Kirkemedlemskapet har vært en gratis ordning hvor nesten ingen har meldt seg aktivt inn og hvor det har vært få insentiver til å ta andre valg. Det har i tillegg vært relativt tungvint å melde seg ut. Først i august 2016 ble det etablert en enkel web-basert ordning for utmelding.

4 Trender i Kirkens oppslutning

I høringsnotatet (s 16, s 130 og andre steder) gis det et inntrykk av at medlemstallet er i vekst fordi det er 200 000 høyere i 2016 enn i 1970. Det korrekte bildet er at medlemstallet steg fra 1970 til ca. 2005, fordi de aller fleste barn ble døpt frem til da, men at det deretter har falt med nær 200 000 frem til 2016. Medlemsandelen er rundt 70 %, men andelen er mye lavere i den yngre delen av befolkningen. Dette blir tydelig når man ser på andelen døpte og konfirmerte. Figuren nedenfor viser utviklingen av disse som funksjon av fødselsår.

Figur 4.1: Utvikling av prosentandel døpte og konfirmerte etter fødselsår.

Vi ser at andelen døpte har gått ned fra 80 % i 2002 til 55 % i 2016. Trenden tyder på at bare rundt 30 % av barna vil bli døpt og 40 % konfirmert i 2030. Det er også interessant å se på utviklingen i Sverige. Der har andel døpte gått ned fra 73 % i 2001 til 44 % i 2016, mens andel konfirmerte i 2016 er helt nede i 26,8 %. Det er derfor ikke usannsynlig at fallet i Norge kan bli større enn de trendtallene jeg har indikert ovenfor

En annen indikator er deltakelsen i gudstjenester, som har falt fra rundt 6,8 mill i 2004 til 5,7 mill i 2016 (total deltakelse). Av dette er det en stor andel av det jeg vil kalle «obligatorisk» oppmøte i gudstjenester for skole og barnehage (ca. 750 000) og konfirmanter (ca. 830 000), jf. KIFO-rapport fra 2010. Det foreligger ikke egne tall for hvor mange som møter opp utelukkende for å overvære barnedåp, men vi kan vel gå ut fra at det er omlag like mange som møter opp i konfirmasjonsgudstjenester. Det betyr at antallet som møter opp i gudstjenester på fritt grunnlag av egen interesse er i størrelsesorden 3,3 mill i 2016. Jeg kjenner ikke til at det foreligger noen statistikk på hvordan denne deltakelsen fordeler seg i befolkningen, men litt forenklet tilsvarer dette at de fem prosent ivrigste kirkegjengerne besøker kirken en gang i måneden, mens de andre ikke går i kirken.

Forøvrig viser undersøkelser at bare hver tredje nordmann har en slags gudstro (uten at dette trenger å være en tro som samsvarer med Kirkens trosbekjennelse).

Den oppslutningen Kirken fremdeles har i Norge er først og fremst basert på tradisjoner omkring kirkelige handlinger som dåp, konfirmasjon og begravelse. De færreste som døper sine barn sier at de gjør dette på grunnlag av troen på det som Kirken legger i dåpshandlingen; at den skal befri barnet fra arvesynden og muliggjøre frelse og evig liv. De langt fleste velger dåp fordi «det skaper høytid rundt barnets navnefest» og «at det er vanlig i vår familie». Slike tradisjoner, hvor rammen oppfattes som viktigere enn innholdet, vil ofte være svært levedyktige så lenge oppslutningen er nær 100 % og det eksisterer mekanismer i samfunnet som hjelper til å holde tradisjonen ved like (lovverk, skole, etc.). I dag finnes det gode alternativer som folk i økende grad får erfaring med, og snart vil det være et mindretall som benytter seg av Kirkens ritualer. Dette gjelder allerede i dag for ekteskapsinngåelse (ca. hvert tredje par vies i Kirken), og det vil være tilfellet for dåp og konfirmasjon om få år. Kirken har forlenget gått fra å være et trossamfunn til å bli i hovedsak et tradisjonssamfunn. Alt tyder på at de som ikke tror vil gå over til de nye sekulære tradisjonene, og at Kirken dermed igjen vil ende opp som et samfunn for dem som faktisk tror. Jeg har antydnet ovenfor at dåpsprosenten kan være nede i 30 % i 2030, og det gir en pekepinn på hvor stort Kirkens trossamfunn kan håpe på å være på sikt.

Alle disse indikatorene peker mot at Kirken går en svært vanskelig tid i møte. På grunn av høy medlemsandel i den eldre delen av befolkningen vil nok fallet i antall medlemmer henge noe etter nedgangen i kirkelige aktiviteter, men det er liten tvil om at det innen relativt kort tid vil bli stilt spørsmål ved om Kirken fremdeles fortjener betegnelsen *folkekirke*, og om den bør ha en spesiell status i Grunnloven. Spørsmålet er da om Kirken er tjent med at det meste inntil videre skal fortsette omtrent som før med særegne statsbestemte lover og krav, og full avhengighet av statlige og kommunale bevilgninger. Mye taler for at Kirken på litt sikt vil være bedre tjent med at det allerede nå tas grep for å gjøre Kirken uavhengig av fortsatt politisk velvilje. Denne velviljen vil lett kunne smuldre bort i takt med synkende oppslutning om Kirken. Kirken bør så snart som mulig sikre seg et bærekraftig økonomisk fundament basert på at den fremdeles har mange velvillige medlemmer som kan tenke seg å betale for en kirke som betyr mye for dem. Om 10-15 år kan Kirken fort finne ut at dette fundamentet langt på vei har smuldret bort, og da kan det bli svært smertefullt å skulle nedskalere organisasjonen for å tilpasse seg den nye virkeligheten.

I de neste kapitlene argumenterer jeg for at det er på tide å gjennomføre et endelig skille mellom staten og Kirken, og at Kirken likestilles med de øvrige tros- og livssynssamfunnene, både når det gjelder lovverk og finansiering. Med hensyn til finansiering mener jeg at den beste løsningen er å innføre en medlemsavgift, som gjerne kan innkreves over skatteseddelen både for Kirken og de øvrige samfunnene. Dette vil være svært enkelt å administrere og vil gjøre slutt på alle diskusjoner rundt medlemslister og dobbeltmedlemskap. Kirken vil med dette bli fullstendig herre i eget hus og kan planlegge sin virksomhet og økonomi uten innblanding. Dette gir også mulighet for Kirken til å foreta en kontrollert nedskalering av organisasjon og aktiviteter og unngå en langt mer smertefull prosess på et senere tidspunkt. Disse endringene kan sannsynligvis gjennomføres uten at det kommer i konflikt med gjeldende Grunnlov, men jeg synes uansett at Grunnloven av prinsipielle årsaker bør endres på sikt.

5 Finansiering

Dagens finansieringssystem er i hovedsak basert på at Kirken får rammebevilgninger fra stat og kommune, mens de andre tros- og livssynssamfunnene får et økonomisk tilskudd per medlem. Dette tilskuddet skal tilsvare det Kirken får per medlem, og det beregnes ved å dele et såkalt beregningsgrunnlag (BG) på antall kirkemedlemmer. BG er de totale overføringene til Kirken etter visse fratrekk. Fratrekke er i første rekke bevilgninger til gravplassforvaltning og merutgifter til antikvarisk vedlikehold av kirker, men omfatter også mer diskutabile fratrekk, bl.a. bevilgninger til presters pensjon og lønnstillegg som prestene fikk etter opphevingen av boplikten i presteboliger.

Departementet konkluderer med å anbefale at Kirken fortsatt skal finansieres gjennom rammebevilgninger. Den viktigste endringen som foreslås er at tilskuddet per medlem for de andre tros- og livssynssamfunnene ikke lenger skal være det samme som for Kirkens medlemmer. I stedet skal tilskuddet justeres i takt med statens andel av BG. Det er også nytt at det ikke skal tas hensyn til utviklingen i tilskuddet fra kommunene, at det bare skal tas hensyn til medlemmer over 15 år, og at det bare skal gis tilskudd til samfunn med minst 500 medlemmer.

Siden alt tyder på at antall kirkemedlemmer vil synke betydelig i årene fremover innebærer dette at det legges opp til en stadig økende underfinansiering per medlem for de andre samfunnene. Når det i tillegg foreslås andre endringer som peker i samme retning er det tydelig at hensikten er å forskjellsbehandle. Dette har nok sammenheng med bekymringen for at bevilgningene til de andre samfunnene har skutt i været de siste årene grunnet økende medlemsmasse hos disse og synkende medlemsmasse i Kirken. Departementet fører da også mer eller mindre tydelige argumenter for at det vil være riktig å forskjellsbehandle. Disse går på at Kirken omfattes av strengere lovgivning og at den er pålagt flere krav og forpliktelser, uten at det blir gjort noe forsøk på å kvantifisere hva dette måtte bety i form av behov

for ekstra finansiering. I den grad disse argumentene skulle ha noen gyldighet, mener jeg at det riktige må være å sørge for at den nye lovgivningen blir tilnærmet lik for Kirken og de andre samfunnene. Jeg kommer tilbake til dette i kapittel 7.

I høringsnotatet diskuteres en hovedmodell med rammefinansiering over offentlige budsjetter, samt en alternativ modell med såkalt livssynsavgift. Modellen med livssynsavgift forutsetter at alle må betale denne avgiften, også de som ikke er medlem av noe tros- eller livssynssamfunn. Da blir jo ikke resultatet så forskjellig fra det man har i dag, og dette alternativet blir dermed avvist av departementet.

Notatet nevner også at tidligere utredninger (Bakkevig I og Gjønnnes) har foreslått å innføre ulike former for medlemsavgift. En modell med medlemsavgift skiller seg fra modellen med livssynsavgift ved at det bare er medlemmene i de ulike samfunnene som skal betale. I notatet konstateres det at *«I hvert fall på lengre sikt er det vanskelig å se at en selvstendigkjørt kirke ikke bør ha finansieringsordninger som bygger på en form for medlemskontingent ved siden av offentlige bevilgninger»*. Likevel konkluderes det uten særlig diskusjon med at *«Departementet ser det ikke som aktuelt å forplikte Den norske kirke til å innføre medlemskontingent. Departementet kan ikke se at staten kan pålegge Den norske kirke – eller andre tros- og livssynssamfunn – å innføre avgift for sine medlemmer, heller ikke som vilkår for å tildele offentlige tilskudd. Dette må Den norske kirke, liksom andre tros- og livssynssamfunn, selv ta stilling til, fastsette vilkår for og bestemme innretningen på»*.

Jeg synes det er beklagelig at dette ikke blir vurdert nærmere og vil derfor i avsnitt 5.1 diskutere en modell med medlemsavgift innkrevd gjennom Skatteetaten. Denne modellen vil være svært enkel å administrere og vil sikre rettferdighet både for Kirken, de andre samfunnene og de som ikke tilhører noe samfunn. Dette er også den eneste modellen som sikrer at medlemmene har et reelt ønske om å tilhøre og støtte et samfunn. I avsnitt 5.2 diskuterer jeg hvilke krav som bør oppfylles dersom man likevel velger å videreføre modellen med rammefinansiering over offentlige budsjetter. Uansett hvilken modell som blir valgt er det avgjørende at prinsippet om likebehandling blir ivaretatt. Dette krever at det etableres tydelige skiller mellom bevilgninger til kirkelige aktiviteter og bevilgninger som angår fellesskapet. Dette blir diskutert i avsnitt 5.3.

5.1 Modell med medlemsavgift

Det er varianter av denne modellen som benyttes i Sverige, Danmark og Island, og jeg er overbevist om at dette også vil presse seg frem i Norge etter hvert som en stadig større andel av befolkningen står utenfor alle tros- og livssynssamfunn (ca. 18 % i 2016).

Den prinsipielle forskjellen på medlemsavgift og livssynsavgift er som nevnt at i modeller med medlemsavgift er det bare medlemmene i de ulike samfunnene som skal betale. I modellen med livssynsavgift som ble diskutert i høringsnotatet, var det forutsatt at de som ikke hadde tilhørighet til noe tros- eller livssynssamfunn skulle betale til en eller annen veldedig organisasjon eller til statskassen. Dette virker mest som et tiltak for å passe på at «ingen skal slippe unna». Medlemskap i et tros- eller livssynssamfunn bør være et aktivt valg som man er villig til å betale for. Et krav om at alle skal tvinges til å betale tyder på at man er bekymret for medlemmenes betalingsvillighet; altså at medlemskapet ikke er viktig nok for dem. Det vitner om en ganske trist og resignert holdning.

En modell med medlemsavgift vil sikre at medlemstallene blir reelle, ved at medlemmene må ta et aktivt valg som koster litt. Denne kostnaden trenger ikke å bli høy, og modellen kan om ønskelig utformes slik at de som tjener lite slipper å betale.

5.1.1 Foreslått modell

Jeg foreslår en modell der staten hjelper til med innkrevingen gjennom Skatteetaten:

Alle som er over 17 år leverer egen skattemelding (selvangivelse). Jeg foreslår at det opprettes en egen post for medlemsavgift til tros- og livssynssamfunn i skattemeldingen. I tilknytning til denne posten legges det inn en liste med registrerte (godkjente) samfunn, inkludert Kirken, samt et alternativ for dem som ikke ønsker å støtte noe samfunn. Alle må krysse av for ett alternativ. Dette gjøres enten i Altinn eller på papir for dem som får tilsendt skattemeldingen på papir. Skattemeldingen godkjennes ikke før slik avkrysning er foretatt. Etter at dette aktive valget er gjort første gang blir det valgte alternativet stående helt til skattebetaler eventuelt velger å endre det i senere års skattemeldinger.

For å gi ordningen en sosial profil er det sannsynligvis ønskelig å gjøre avgiften avhengig av inntekten. Jeg foreslår å sette avgiften til en viss prosentandel av alminnelig inntekt minus personfradrag. I 2016 var skattesatsen på alminnelig inntekt 25 %, og samlet skatt på alminnelig inntekt var ca. 300 mrd kroner. Siden ca. 70 % av befolkningen er medlemmer i Kirken vil ca. 210 mrd kroner av denne skatten komme fra disse, gitt at inntektsprofilen til Kirkens medlemmer omtrent tilsvarer landsgjennomsnittet. Det betyr f.eks. at en medlemsavgift på 0,5 % vil gi en total inntekt for Kirken på ca. 4,2 mrd kroner, dvs. omtrent det samme som dagens samlede rammetildeling fra stat og kommuner utenom bevilgninger til gravplassforvaltning og merutgifter til antikvarisk vedlikehold av kirker. Med et personfradrag i alminnelig inntekt på ca. 53000 kroner (sats i 2017) blir det bare personer som har større alminnelig inntekt enn dette som må betale. Tabellen nedenfor gir noen eksempler på betaling for ulike nivåer på alminnelig inntekt.

Alminnelig inntekt (kroner)	Medlemsavgift (kroner)
53 000	0
253 000	1000
453 000	2000
653 000	3000
1053 000	5000

Tabell 5.1: Eksempler på beregnet medlemsavgift med en avgiftssats på 0,5 % av alminnelig inntekt minus et personfradrag på 53 000 kroner.

Det kan diskuteres om det bør settes et tak på avgiften, f.eks. 5000 kroner.

En familie med to foreldre og to barn, hvor hver av foreldrene har en alminnelig inntekt på 453000 kroner, vil med dette få en samlet avgift på 4000 kroner. Dette gir 1000 kroner i avgift per familiemedlem, som omtrent tilsvarer statens rammetilskudd per medlem i dag. Også de andre samfunnene vil med denne modellen ende opp med omtrent samme finansiering som i dag, gitt at alle dagens medlemmer er villige til å betale og at inntektsprofilen til medlemmene omtrent tilsvarer landsgjennomsnittet.

Siden staten med denne ordningen sparer tilskuddene til tros- og livssynssamfunn, vil det være naturlig å senke skattesatsen på alminnelig inntekt med ca. 0,5 % slik at total skatte- og avgiftsbelastning blir omtrent uendret. Det blir viktig for både staten og tros- og livssynssamfunnene å forklare dette, slik at det ikke bare oppfattes som en ekstra skatt.

Et usikkerhetsmoment i dette er at en del av dagens medlemmer kan komme til å velge å ikke betale. For Kirkens del er det naturlig å se på det som skjedde i Sverige etter at frivillig medlemsavgift (kyrkoavgift) ble innført i år 2000 etter avviklingen av den svenske statskirken. Her viser tall fra Svenska kyrkan at antall medlemmer har gått ned med ca. 15 % fra 2000 til 2015, men medlemsandelen i 2015 ligger fortsatt på 63 %. Bare 17 % av dem som forlater kirken oppgir økonomi som motiv. Det skal legges til at kyrkoavgiften er ca. 1 % av inntekten, så den økonomiske belastningen i Sverige er omtrent det dobbelte av det jeg har skissert ovenfor. Dette tyder på at det heller ikke i Norge vil bli noen plutselig masseutmelding ved innføring av medlemsavgift, særlig hvis den vanlige skatten på alminnelig inntekt

senkes tilsvarende nivået på medlemsavgiften. Sannsynligvis vil medlemsnedgangen fortsette omtrent som den ellers ville ha gjort, og omtrent som det har skjedd i Sverige.

En nedgang på f.eks. 15 % i løpet av 15 år vil gi Kirken god tid til å omstille seg. En nedskalering av antall ansatte og aktiviteter må uansett komme hvis oppslutningen om kirkelige handlinger fortsetter å minke som indikert i kapittel 4. Sannsynligvis vil oppslutningen om disse handlingene falle betydelig raskere enn medlemstallet, slik utviklingen også har vært de forrige 15 årene. Kirken bør derfor enkelt kunne foreta en fornuftig nedskalering uten at det går utover tilbudet til medlemmene. Det ligger i dette at uansett hvilken modell som velges vil det være nødvendig å redusere det totale antall gudstjenester, enten ved å redusere hyppigheten i hver kirke eller å redusere antall kirker. En slik tilpasning er allerede godt i gang ved at antall gudstjenester per år er redusert fra ca. 70000 til 62000 på ti år. Selv med denne reduksjonen er antall deltakere per gudstjeneste svakt fallende. Hvordan denne tilpasningen skal gjøres videre må det bli opp til Kirken å avgjøre.

5.1.2 Detaljer i gjennomføringen

En ordning med medlemsavgift kan tidligst innføres for inntektsåret 2019, men sannsynligvis blir det senere. Dette gir mulighet til å legge inn et prøveår, hvor skattebetalerne blir bedt om å krysse av på den nevnte posten i skattemeldinga uten at det blir krevd inn noen medlemsavgift for dette året. Dette gir mulighet til å estimere hva inntekten til Kirken og de andre samfunnene vil bli når ordningen implementeres for fullt det påfølgende inntektsåret. Skulle det vise seg at Kirkens inntekter blir lavere enn antatt vil man ha mulighet til å justere prosentsatsen for medlemsavgiften slik at inntekten blir om lag den samme som rammebevilgningen fra stat og kommuner ville ha blitt med gammel ordning dette året. Slike justeringer vil man forsåvidt også kunne gjøre videre fremover, men det bør nok tilstrebes å holde prosentsatsen på et fast nivå, slik at den inflasjonsjusterte avgiften per medlem holdes relativt stabil.

I høringsnotatet er det foreslått at et samfunn må ha minst 500 medlemmer i for å få tildelt offentlige midler. Dette kan også gjelde for ordningen med medlemsavgift. Det vil ikke være urimelig å kreve at samfunn med færre medlemmer selv sender faktura på ønsket avgift til sine medlemmer. Uansett hvilken ordning som velges må det tas stilling til om et slikt minstetall må nevnes i Grunnloven. Departementet foreslår også at trossamfunn med færre medlemmer kan slå seg sammen under en felles overbygning for å oppfylle antallskravet. Jeg mener at det i så fall bør stilles krav om at denne overbygningen er et eget rettssubjekt med ansvar for all underliggende virksomhet. Jeg viser ellers til kapittel 7 for omtale av krav til samfunnene for å komme inn under ordningen.

Det vil kreve en viss offentlig administrasjon å opprette og vedlikeholde listen over registrerte tros- og livssynssamfunn. Dette betyr at man må ha et organ som sjekker at samfunn som søker om å komme med på listen oppfyller godkjenningskravene (jf. kapittel 7). Arbeidet med å sjekke dette blir størst når listen skal etableres det første året. Hvis ett av kravene er at samfunnet må ha minst 500 medlemmer, som foreslått i høringsnotatet, er det en mulighet at alle samfunn (eller sammenslutninger) som har minst 500 godkjente medlemmer etter de gamle medlemslistene kan anses å oppfylle antallskravet det første året. For å opprettholde plassen på listen kan kravet f.eks. være at gjennomsnittlig medlemstall de siste 5 år skal være større enn 500. Blir gjennomsnittet lavere vil samfunnet falle ut av listen og får en karantenetid på f.eks. 5 år før de kan søke på nytt om å komme med.

5.1.3 Hovedfordeler med den foreslåtte modellen

De viktigste fordelene kan kort oppsummeres slik:

Ordningen gir en direkte kobling mellom medlemmenes innbetaling og tros- eller livssynssamfunnets økonomi, og den sikrer at medlemstallene blir reelle ved at medlemmene må ta et aktivt valg som koster litt. Dette bør bidra til å øke interessen og engasjementet til medlemmene.

For Kirkens del vil det innebære at medlemmene tar en aktiv beslutning om å støtte Kirken mens den ennå har oppslutning fra majoriteten i befolkningen. Dette vil etablere en relasjon til Kirken som sannsynligvis vil være mer slitesterk enn om Kirken tvinges til å innføre en medlemsavgift på et senere tidspunkt. Ordningen gir også mulighet for Kirken til gradvis omstilling og tilpasning av virksomheten til et synkende medlemstall, som vi vet uansett vil komme.

De som ikke tilhører noe tros- eller livssynssamfunn blir fritatt for å bidra til noe de ikke tror på.

Ordningen vil gjøre slutt på all diskusjon om korrektheten til samfunnenes egne medlemslister og problemet med dobbeltmedlemskap. Hvis samfunnene ønsker det kan de få tilgang til data for de skattebetalerne som har støttet dem, f.eks. navn, adresse og fødselsår. Ordningen forhindrer ikke at samfunnene kan føre interne medlemslister basert andre kriterier enn betalt medlemsavgift, f.eks. døpte barn som er under 17 år og ikke leverer selvangivelse.

Samfunnene kan om ønskelig få informasjon om innbetalt avgift for hver kommune for bruk i fordeling av midler til lokale avdelinger.

Ordningen vil være svært enkel å administrere og gi innsparinger både for samfunnene, stat og kommuner.

Det har vært reist spørsmål om ivaretagelse av personsikkerhet når medlemmene må oppgi trostilhørighet til Skattetaten. Det må her være en forutsetning at det etableres rutiner som gjør at bare skatteyteren selv kan se hvilket samfunn han betaler avgift til (gjennom tilgang via BankID e.l.). På alle utskrifter som kan tenkes brukt mot andre (f.eks. långivere) skal denne informasjonen ikke komme frem. Jeg er overbevist dette kan gjøres på en langt tryggere måte enn i dag, hvor samfunnene må lage medlemslister som bl.a. inneholder fullt 11-sifret fødselsnummer, som grunnlag for å kreve tilskudd. Listene fra hvert samfunn sendes i dag på minnepinne eller CD til Fylkesmannen og videre til Brønnøysundregistrene for avsjekking mot folkeregisteret, Kirkens medlemsregister og de andre samfunnenes medlemsregistre. Avsjekkingen gjøres for å hindre dobbeltmedlemskap, men det er ingen avsjekking på at de oppførte medlemmene faktisk ønsker å stå på listen.

5.2 Modell med rammebevilgning

Dette er den modellen som anbefales i høringsnotatet. Modellen innebærer at Kirken finansieres av alle skattebetalerne over offentlige budsjetter uten at det krever noe bidrag fra hver enkelt kirkemedlem. Som jeg har argumentert for ovenfor så mener jeg at dette er en urettferdig og lite fremtidsrettet modell. Hvis denne modellen likevel skulle bli videreført mener jeg at det bør stilles noen absolutte krav:

Det viktigste er at de andre registrerte tros- og livssynssamfunnene skal ha like stort tilskudd per medlem som Kirken. Beregningsgrunnlaget for dette tilskuddet settes lik total bevilgning til Kirken fratrasket bevilgninger som ikke spesifikt kommer Kirkens medlemmer til gode. Disse fradragene blir diskutert i avsnitt 5.3.

Uansett hvilken modell som velges er det et sterkt behov for å sikre at medlemstallene er reelle og korrekte. Det bør ikke overlates hverken til Kirken eller de andre samfunnene å fremskaffe de medlemslistene som legges til grunn for tildelinger. Personvern hensyn tilsier også at det ikke er betryggende at disse organisasjonene skal sitte på medlemslister med fullt 11-sifret fødselsnummer. Jeg foreslår derfor at uansett hvilken finansieringsordning som velges så bør medlemstallet i de ulike samfunnene (inkludert Kirken) etableres gjennom at skattebetalerne (alle over 17 år) krysser av for

ønsket medlemskap i en post i skattemeldingen. Dette ble diskutert i større detalj i avsnitt 5.1. En slik medlemsregistrering er svært enkel og vil også gi store besparelser.

Forøvrig mener jeg at hvis man velger en modell med rammefinansiering, så er det naturlig at staten overtar finansieringsansvaret for alt utenom gravplassforvaltningen.

5.3 Særskilte tilskudd til Kirken

I dette avsnittet behandles tilskudd til Kirken som har blitt holdt utenfor beregningsgrunnlaget for tilskudd til de andre samfunnene.

5.3.1 Antikvarisk vedlikehold av kirkebygg

Mange av kirkebyggene har stor kulturhistorisk/arkitektonisk/antikvarisk verdi, og etter gjeldende regler skal kirken få dekket *merkostnadene* ved vedlikeholdet av disse byggene uten at det teller med i beregningsgrunnlaget for tilskudd til de andre samfunnene. Merkostnadene er de ekstra kostnadene som påløper fordi vedlikeholdet krever fordyrende spesialekspertise for å bevare antikvarisk særpreg eller det krever mer omfattende arbeidsinnsats fordi konstruksjonen er mer komplisert enn i en nyere kirke. Det er kommunene som hittil har bevilget midler til alt vedlikehold av kirker (utenom Nidarosdomen og til dels stavkirkene), og det har vist seg at mange kommuner har hatt dårlige rutiner på å skille merkostnadene for antikvarisk vedlikehold fra andre vedlikeholdskostnader. Det er sannsynlig at de andre tros- og livssynssamfunnene har gått glipp av betydelige tilskudd pga. dette.

De kirkene som omfattes av regelen om merkostnader, står på en liste med fredete og kulturhistorisk verdifulle kirker utarbeidet av Riksantikvaren, ca. 940 kirker i alt. Jeg har ikke klart å finne sikker informasjon om hva kommunene har beregnet av samlet merkostnad per år, og som er holdt unna tildeling til de andre samfunnene, men det går an å gjøre et overslag:

I høringsnotatet (s. 32) står det at samlet kommunalt tilskudd til Kirken i 2016 var 3700 mill kroner. Beregningsgrunnlaget for kommunal tildeling til andre tros- og livssynssamfunn var ca. 2100 mill kroner, og utgiftene til drift og investering i gravplasser var i følge SSBs Kostra-rapport ca. 1100 mill kroner. Dette gir en differanse på 500 mill kroner, som må antas å ha gått til kirkebyggene. Beløpet er så stort at det i så fall må omfatte langt mer enn merkostnadene for antikvarisk vedlikehold. Uansett om dette overslaget er korrekt eller ikke, er det et sterkt behov for å få orden på regnskapene, slik at man kan få et tillitvekkende estimat for merkostnadene.

Dette problemkomplekset blir også diskutert i høringsnotatet. Løsningen som foreslås er at *alle investeringer* for kirker bygget før 1900 skal dekkes av det offentlige, og holdes utenom beregningsgrunnlaget. I notatet (s. 135-136) sies det at «*Ut fra omlag-prinsippet og av forenklingshensyn bør alle investeringene holdes utenom. Selv om enkelte påkostninger kan være begrunnet i å bedre byggets funksjonalitet, vil investeringer i disse eldre kirkene normalt handle om istandsetting av tak, bygningsdeler o.l.*». Dette utgjør i alt 980 kirker, altså 40 flere kirker enn de som tidligere sto på Riksantikvarens liste, og hvor det bare var *merkostnaden* som skulle holdes utenom beregningsgrunnlaget. Hvis jeg har forstått dette riktig så skal Kirken altså få betalt alt vedlikehold av 60 % av sine kirkebygg uten at de andre samfunnene får noen kompensasjon for det.

Det er interessant å gjøre en sammenligning med ordningen i Sverige, der Svenska kyrkan får et tilskudd fra staten på 460 mill svenske kroner for merkostnaden for antikvarisk vedlikehold på 3070 kirker fra før 1940. Tilskuddet er basert på anbefalinger fra et utvalg som utredet behovet. I følge høringsnotatet (s. 117-118) utgjør dette tilskuddet ca. 25 % av totalbehovet for vedlikehold og investeringer, mens resten dekkes av kirkens medlemsavgift. Det er vel rimelig å anta at behov for tilskudd per kirke i gjennomsnitt er omtrent det samme i Norge. Svenska kyrkan har i alt ca. 3700 kirker mot Den norske kirkes 1625.

Dette skulle tilsi et behov på rundt 200 mill kroner for merkostnaden til antikvarisk vedlikehold i Norge. I følge høringsnotatet (s. 117) har også Riksantikvaren foreslått et årlig tilskudd i denne størrelsesorden. Til sammenligning er det verdt å merke seg at Riksantikvarens samlede ramme for tilskudd til alle andre fredede kulturminner i privat eie er bare ca. 150 mill kroner.

Det er uansett behov for en grundig utredning for å få et bedre anslag på de reelle merkostnadene for antikvarisk vedlikehold av kirkene. Jeg mener at dette også må ses i sammenheng med behovene for tilskudd til alle andre fredede og verneverdige objekter i landet. Det bør gjøres en samlet prioritering for tildeling av midler, og dette bør gjøres av Riksantikvaren, som besitter landets fremste ekspertise på dette feltet og kan opptre som uavhengig fagmyndighet. Riksantikvaren bør få tilført tilstrekkelige midler slik at han kan dekke merkostnadene til både kirkebygg og alle andre fredede og verneverdige objekter. Jeg ser for meg at det opprettes en egen avdeling hos Riksantikvaren med spesielt ansvar for å følge opp kirkebyggene. En slik ordning vil gi ryddighet og uavhengig kontroll med bruken av tilskuddene.

5.3.2 Gravplassforvaltningen

Det er kommunene som har ansvaret for finansiering av gravplasser, mens forvaltningsansvaret ligger hos Kirkelig fellesting i kommunene. Kommunenes utgifter til drift og investering i gravplasser (inkludert krematorier?) var i følge SSBs Kostra-rapport ca. 1100 mill kroner i 2016; 771 mill til drift og 335 mill til investeringer. Jeg er usikker på om inntektene for kremasjoner og leie av gravplasser er inkludert i dette, eller om totalmerkostnaden er enda høyere. Det er utvilsomt at bevilgningene til dette skal holdes utenfor beregningsgrunnlaget.

Det vesentlige spørsmålet er om gravplassforvaltningen fremdeles bør ligge hos Kirken eller om kommunene selv bør ha dette ansvaret. Nær sagt alle tidligere utredninger har konkludert med at dette på prinsipielt grunnlag bør overtas av kommunene, noe som burde være en selvfølge. Dette er en lovfestet ordning som angår alle innbyggerne, og det er etter min mening uakseptabelt at denne skal administreres av et spesielt trossamfunn selv om dette har lang tradisjon. Det bør være en rettighet at vi kan henvende oss til et offentlig organ når vi skal gjøre avtaler i forbindelse med at en av våre nærmeste har gått bort. Det er svært overraskende og skuffende at høringsnotatet konkluderer med å anbefale videreføring av gjeldende ordning. Dette gjelder et viktig prinsipielt spørsmål, og da holder det ikke å argumentere med at ordningen har fungert godt hittil eller at Kirken har mange ansatte som har hatt deltidsoppgaver knyttet til ordningen. Ordningen har sikkert fungert godt for dem som tilhører Kirken, men *det avgjørende må være hvordan dette oppfattes blant dem som står utenfor.*

Jeg vil ikke bruke mer plass på dette fordi argumentene og anbefalingene har vært så klare i tidligere utredninger (Gjønnes, Stålsett), og jeg tar det for gitt at denne endringen vil bli gjennomført.

Hvis Kirken fremdeles skal ha oppgaver knyttet til dette, bør det kun være praktiske oppgaver knyttet til stell og vedlikehold, og slike oppgaver bør eventuelt settes ut på anbud med fri konkurranse i markedet.

5.3.3 Tilskudd til presters pensjonsordning

Prestene har som tidligere statsansatte opparbeidet pensjonsrettigheter i Statens pensjonskasse. Nylig har det kommet frem at statens tilskudd til dette har vært holdt utenfor beregningsgrunnlaget for tilskudd til de andre samfunnene. Dette er opplagt kritikkverdig. Når Kirken fra 2017 overtar arbeidsgiveransvaret for prestene, er det også Kirken som må betale arbeidsgiverdelen av pensjonsinnskuddet. Likevel synes det som om staten vil fortsette å subsidiere pensjonsordningen uten at dette blir tatt med i beregningsgrunnlaget. Dette beløper seg til ca. 62 mill kroner i 2017. Jeg har ikke innsikt i det rettslige grunnlaget for denne subsidieringen, men mener at dette må tydeliggjøres. Prester

skal ikke behandles annerledes enn andre tidligere statsansatte. Hvis dette ikke er en rettighet som gjelder alle tidligere statsansatte, bør tilskuddet opphøre.

5.3.4 Bostøtte til prester

Etter at boplikten for prestene i presteboliger ble opphevet fikk prestene en lønnsøkning som skulle kompensere for at de tidligere hadde bodd billig i disse boligene. Dette tillegget (ca. 80 mill kroner) blir holdt utenfor beregningsgrunnlaget på samme måte som den tidligere subsidieringen av presteboliger i alle år tidligere har vært holdt utenfor. Argumentasjonen for dette er for meg helt uforståelig.

Jeg mener at denne subsidieringen må opphøre.

5.3.5 Tilskudd til gjennomføring av kirkevalg

Kirkevalg gjennomføres hvert fjerde år i tilknytning til kommunevalget. Kirken får et ekstra tillegg på ca. 75 mill kroner til dette. I høringsnotatet foreslås dette holdt utenfor beregningsgrunnlaget.

Jeg mener at dette opplagt er et tilskudd til Kirkens drift, og at det derfor må opphøre.

6 Eiendomsforhold

Mitt utgangspunkt er at Kirkens eiendommer burde tilhøre stat eller kommuner fordi de gjennom historien i hovedsak har vært etablert og vedlikeholdt med bidrag fra hele folket. Dette gjelder i alle fall frem til ca. 1970, da andre trossamfunn også fikk offentlig støtte. At Kirken etter skillet fra staten får beholde denne eiendomsretten vederlagsfritt, er etter mitt syn en stor gavepakke. Mens alle andre tros- og livssynssamfunn selv har måttet finansiere sine tomter og forsamlingslokaler, får Kirken alt dette gratis.

I denne sammenhengen står gravplassene i en særstilling, fordi de representerer vår felles arv som gravsted uavhengig av tros- eller livssynstilhørighet. Det er svært problematisk at disse skal eies av et spesielt trossamfunn, og det bør snarest igangsettes et arbeid med sikte på å overføre eiendomsretten fra soknene til kommunene. Dette bør være uproblematisk fordi gravplassene ikke representerer noen økonomisk verdi for Kirken. Bruken av gravplassene er båndlagt til dette formålet, og det er uansett kommunene som skal betale for investeringer og vedlikehold.

Det er også behov for en utredning om eiendomsretten til kirkebyggene, i alle fall kirker bygget før 1970. Dette vil særlig bli aktualisert etter hvert som kirker må tas ut av bruk fordi deltakelsen i gudstjenester og andre kirkelige handlinger blir for lav. Det bør være uaktuelt å tillate at Kirken kan tjene penger på salg av kirkebygg som den har overtatt gratis fra det offentlige. Det bør være et krav at kirkebygg som tas ut av bruk automatisk overføres til kommunal eie. Det blir da opp til kommunen å fatte vedtak om videre bruk eller riving. Alternativ bruk kan være som museum, konsertlokale, eller livssynsnøytralt seremonirom.

7 Ny lov om tros- og livssynssamfunn

Departementet sier at de legger opp til en forenklet rammelov for alle tros- og livssynssamfunn, men har endt opp med å foreslå en komplisert lovkonstruksjon med et eget hovedkapittel for Kirken og et annet for de andre samfunnene. Jeg mener at tiden er inne for å lage en enhetlig lov som gjelder for alle og som kan stå seg over tid. Det viktigste elementet i denne loven er finansieringsordningen. Jeg mener at alle tros- og livssynssamfunn (inkludert Kirken) bør finansieres av medlemmene, men at staten kan tilby støtte til innkreving av medlemsavgift gjennom skattemeldingen (jf. kapittel 5.1). Samfunn som ønsker slik støtte må oppfylle visse krav til medlemstall, demokrati, ikke-diskriminering, beskyttelse av barn, regnskap og rapportering. Disse kravene må fremgå av loven.

Departementets utkast til særlig lovgivning for Kirken gir en rekke unødvendige føringer på hvordan Kirken skal organiseres, inkludert valgordningen. Jeg mener at Kirken selv må få bestemme dette. Kirken skal ikke ha noen spesielle krav rettet mot seg og skal derfor heller ikke få noen særbehandling. Noen av de kravene som er beskrevet for Kirken kan tas inn i en paragraf som gjelder alle tros- og livssynssamfunn.

Nedenfor er mitt forslag til en forenklet og ikke-diskriminerende lov:

UTKAST TIL LOV OM TROS- OG LIVSSYNSSAMFUNN (TROSSAMFUNNSLOVEN)

§ 1. Formål og virkeområde

Staten gir tilbud om støtte til innkreving av medlemsavgift for tros- og livssynssamfunn. Formålet med loven er å definere dette tilbudet og å fastsette krav til tros- og livssynssamfunn som søker slik støtte.

Med tros- og livssynssamfunn menes i denne loven sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn.

Som tros- eller livssynssamfunn regnes ikke sammenslutninger som

- a) primært fremstår som virtuelle fellesskap,
- b) har politisk, humanitær, kulturell eller forretningsmessig virksomhet som hovedformål,
- c) har helse eller selvutvikling som hovedformål,
- d) har bekjempelse av religion eller livssyn som hovedformål,
- e) har et rent filosofisk formål.

Loven gjelder for alle tros- og livssynssamfunn, inkludert Den norske kirke.

Loven gjelder ikke for Svalbard.

§ 2. Medlemskap

Tros- og livssynssamfunn står fritt til å fastsette interne regler for medlemskap og føre lister over dette. Staten kan ikke kreve innsyn i disse listene.

§ 3. Medlemsavgift

Samfunnene står fritt til å fastsette regler for medlemsavgift og kreve inn denne.

Samfunn som oppfyller visse krav (jf. § 4) har rett til bistand fra Staten til innkreving av medlemsavgift. Disse vil stå på en liste med registrerte samfunn knyttet til en post i skattemeldingen. Innkrevingen er basert på at personer over 17 år registrerer hvilket samfunn de ønsker å støtte i forbindelse med levering av skattemeldingen. Det vil bare være mulig å støtte ett samfunn. Det skal også være et alternativ å ikke støtte noe samfunn.

Medlemsavgiften som kreves inn på denne måten skal være en nærmere angitt prosentandel av alminnelig inntekt minus personfradrag. Prosentsatsen vedtas av Stortinget og kan endres for hvert budsjettår.

Medlemmer som har betalt avgift til et samfunn etter denne ordningen skal ha fulle rettigheter i samfunnet. Samfunnene kan ikke kreve ytterligere medlemsavgift utover dette, men de kan *oppfordre* til å gi frivillige bidrag.

Et samfunn kan kreve utlevert en liste fra Skatteetaten over de som har betalt avgift til seg. Listen skal kun inneholde fullt navn, adresse, kommune og fødselsår. Hvert samfunn skal få informasjon om totalt innbetalt avgift til seg, både i hele landet og i hver enkelt kommune.

§ 4. Krav til registrerte samfunn

Registrerte samfunn har rett til bistand fra Staten til innkreving av medlemsavgift, jf. § 3. Søknad om registrering må sendes til statlig forvaltningsmyndighet, jf. § 6. Søknaden må klargjøre at samfunnet oppfyller følgende krav:

Krav 1:

Samfunnet må oppfylle definisjonen på tros- og livssynssamfunn gitt under § 1.

Krav 2:

Samfunnet må i søknad om registrering vedlegge en liste med minst 500 medlemmer over 17 år. Hvis samfunnet blir registrert må medlemmene bekrefte sitt medlemskap ved levering av skattemeldingen. Gjennomsnittet av bekreftede medlemmer de siste 5 år skal være minst 500. Hvis gjennomsnittet faller under 500 vil samfunnet få en karantenetid på 5 år før det på nytt kan søke om å bli registrert. Flere samfunn kan slå seg sammen under en felles overbygning for å oppfylle antallskravet. Denne overbygningen må oppfylle de samme kravene som et enkeltsamfunn for å bli registrert.

Krav 3:

Samfunnet skal ha status som eget rettssubjekt. Det vil dermed være part i avtaler med private og offentlige myndigheter og ha partsstilling overfor domstol og andre myndigheter.

Krav 4:

Samfunnet skal ha et øverste organ som fastsetter samfunnets grunnlag og lære, gir nærmere bestemmelser om samfunnets organisering og organer, og om valg til disse.

Krav 5:

Samfunnet skal være demokratisk. Dette innebærer at alle medlemmer over 17 år skal ha stemmerett ved valg til samfunnets styrende organer, enten direkte, eller indirekte i samfunn med flere nivåer av styrende organer.

Krav 6:

Samfunnet skal ikke diskriminere på grunnlag av kjønn, etnisitet, seksuell legning eller politisk tilhørighet. Dette gjelder både ved valg til samfunnets styrende organer og ved alle ansettelser.

Krav 7:

Samfunnet skal kreve fremleggelse av barneomsorgsattest som nevnt i politiregisterloven § 39 første ledd, av person som lønnet eller ulønnet skal tilsettes, utføre oppgaver eller inneha tillitsverv der vedkommende vil ha omsorg for eller oppgaver knyttet til mindreårige.

Krav 8:

Samfunnet skal føre regnskap etter regnskapsprinsippet. Regnskapet skal være revidert av statsautorisert eller registrert revisor. Revisor skal opplyse særlig om eventuelle bidrag til virksomheten fra utlandet.

Krav 9:

Samfunnet skal senest 1. mars hvert år sende inn rapport om virksomheten i forrige år til statlig forvaltningsmyndighet, jf. § 6. Rapporten skal som et minimum gi en beskrivelse som klargjør at alle kravene nevnt i denne paragrafen er oppfylt.

Krav 10:

Samfunnet skal uten opphold gi melding om endringer i opplysningene som lå til grunn for registreringen.

Et samfunn kan nektes eller fratas registrering på følgende grunnlag:

At ett eller flere av kravene i denne paragraf ikke er oppfylt.

At det begår alvorlige brudd på norsk lov. I vurderingen skal det legges særlig vekt på brudd på lovbestemmelser som skal beskytte barns interesser, brudd på diskrimineringslovgivning og brudd på lovbestemmelser som skal hindre oppfordring til hat eller vold.

At det utfører, oppfordrer til eller uttrykker støtte til handlinger som utgjør en alvorlig krenkelse av andres rettigheter og friheter.

At det organiserer eller oppmuntret til oppvekstvilkår for barn som er klart skadelige.

At det tar imot bidrag fra stater som ikke respekterer retten til tros- og livssynsfrihet.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om kravene i denne paragrafen, krav til søknad om registrering, plikten til å opplyse om endringer, og om tap av registrering.

§ 5. Saksbehandling

Samfunnet bestemmer i utgangspunktet selv hvilke regler som skal gjelde for saksbehandling, arkivering, og innsyn for medlemmene og allmennheten.

Kongen kan likevel gi særlige forskrifter om dette.

§ 6. Forvaltning og tilsynsmyndighet

Departementet fatter vedtak i alle saker under denne loven.

Departementet fører kontroll med at tros- og livssynssamfunn oppfyller sine plikter etter denne loven og at krav og vilkår for registrering er oppfylt.

Kongen kan gi forskrift om at oppgavene etter denne paragraf kan overføres til fylkesmannen og kan også bestemme at de kan samles ved ett fylkesmannsembete.

§ 7. Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Enkelbestemmelser i loven kan settes i kraft til ulik tid. Kongen gir nødvendige overgangsbestemmelser.